

Meldingsblad for Tolga, Vingelen, Hodalen og Holøydalen sogn

Nr 3

Tolga høst 2010

60. årg.

Å UNDRER SEG

Av Simen Simensen, sokneprest

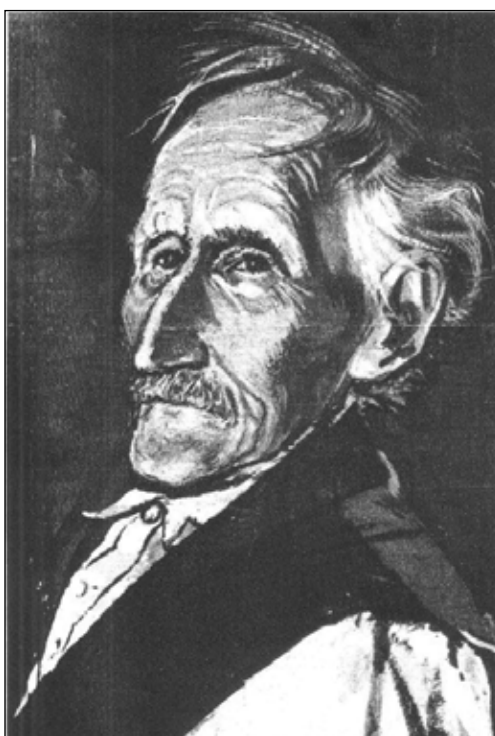
Når Kirkehilsen kommer ut, er vi midt i høsten. Det er ei fin tid med vakre farger i skog og fjell, og en egen klarhet i lufta. Sommeren har vi lagt bak oss, og vinteren er nok ikke så langt unna. Hvert år kan vi gå slik og glede oss over årstidene som skifter, hver med sitt særpreg. I jordbruket har årstidenes gang dannet rytmen for liv og arbeid gjennom tusener av år. Det kan få en til å undre seg over skaperverket og Skaperen bak. Eller som det står i den flere tusen år gamle Salmenes bok: "Når jeg ser din himmel, et verk av dine fingrer, månen og stjernene som du har satt der, hva er da et menneske, siden du kommer det i hu, et menneskebarn, siden du tar deg av det?"

Slik har mennesker gått og undret seg opp gjennom tidene. Et eksempel på det fra vårt distrikt var fjellbonden Sima Gjelten fra Hodalen. Han hadde evnen til å undre seg. I 1984 ble han intervjuet av Dagfinn Grønset og tegnet av Kjell Aukrust (utgitt i boka Det rotfaste folket. Grønsets beste (1990)). Det ble en god samtale fra et allsidig liv i fjellbygda. Gjelten var både bonde og jeger, og han var en ivrig grønnsaksdyrker

som fikk mye og mangt til å spire og gro så høgt over havet som i Hodalen. Han var sterkt musikkinteressert og samlet folketonen. Det har blant annet resultert i den fine "folketone fra Hodalen", som er melodien til Einar Skjæråsens dikt "Himlen blåner for vårt øye".

Og ikke minst var han noe av en filosof, en som trivdes i "grublestolen". Grønset siterer Gjelten slik: "I grublestolen, ja, smiler han tenksom. – Der funderer jeg daglig over begynnelsen til alt liv. Vitenskapen har ført oss millioner av år tilbake, likevel har ingen bevist hvordan det startet. Jeg løser ingen gåter i min gyngestol, men jeg undrer meg mer og mer over det ufattelige."

Her er han i slekt med salmedikteren noen tusen år før, som ville lære oss å bevare undringen over og vørnaden for livet og skaperverket rundt oss.



Lyset stiger, lyset faller over alle dunkle fjell.

Morgensol og aftenstjerne viser dag og varsler kveld. Hjertet har sin lengsels høyde, hånden har sin gjernings fred. Lovet være Han som er og ånder over tid og sted.

Tekst: Einar Skjæråsen
Melodi: Folketone fra Hodalen, nedtegnet av Sima Gjelten (bildet).

KONFIRMANT FØR KRIGEN

– intervju med Magne Tolgensbakk

Av Simen Simensen

I disse dager er vi nettopp i gang med et nytt konfirmantår i Tolga, og vi har feiret 50-års konfirmantjubileum. I den anledning tenkte Kirkehilsen at det kunne være interessant å høre hvordan konfirmasjon foregikk i Tolga før i tida, og kanskje sammenlikne med i dag. Jeg tok meg derfor en tur bort til Magne Tolgensbakk, "Magne på Bakkom", for å høre hvordan han husker konfirmanttida.

Han forteller at han var konfirmert høsten 1940. Men også før den tid kan han huske da "lesarungan kom åt bygden". Det var en egen stemning da. De gikk sammen i flokk på gata, og lekte på Malmplassen. Konfirmantene ble kalt

"lesarunger", fordi de gikk og "leste for presten" noen uker hver vår, etter at skolen var slutt og fram til konfirmasjonndagen, sist på mai og først på juni. På den tida var Os og Tolga sammen om konfirmasjonen. Det var langt fra grendene i Os til Tolga, så det var vanlig at lesarungene tok inn på garder og bodde hos folk rundt omkring. På den måten kunne det utvikle seg vennskap som varte videre i livet. Magne kan fortelle at han senere ble bedt til kjenninger i Dalsbygda; tida som "lesarunge" ble et kontaktpunkt senere i livet.

Konfirmantundervisningen var lagt opp som tradisjonell skoleundervisning, med timer, friminutt osv. På grunn av krigen ble konfirmasjonsåret 1940 noe av et unntaksår. Undervisning og konfirmasjon ble utsatt til om høsten. Da gikk de til undervisning hos



den gamle prost Trygve Klute, som var prest i Tolga og Os i flere tiår. Klute var offiser og embetsmann, en som det stod age og en veldig respekt av. Samtidig var det interessant undervisning, ikke bare pugging. I en prolog han skrev til 50-årskonfirmant-jubileet i 1990, skildret Magne undervisningen på denne måten:

”Så møttes vi da på menighetshuset, på kateteret der tronet prosten Klute.

Nede i salen der satt vi, for å ta imot av lærdommen som presten kunne gi.

Han lærte oss mye, han, om urett og om rett, og gav oss mangt å tenke på med uvett og med vett.

Av salmevers var mange som vi skulle lære, og sikkert nok han ønsket at vi kunne mange flere.

Men helst så snakket han om troen og om Ordet og ledet våre sinn mot universets store:

Faderen, Ånden og Guds Sønn.

Han sluttet alltid vår dag med en bønn.”

Overhøringen foregikk på konfirmasjonsdagen, og var en svært alvorlig og høytidelig affære. Fra gamle dager gikk det historier om folk som ble ”attvendt”, dvs. at de ikke fikk bli konfirmert. Da måtte de vente med å gå ut i arbeidslivet. Magne kan fortelle om en som ble attvendt både en og to ganger. Det vakte mishag, og Magnes bestefar, gamle Ole (Hulbækmo) Tolgensbakk, gikk til presten og sa: ”No sleppe du’n igjennom, for je ska ha han som vinnkar!”



SETERMESSER SOMMEREN 2010

I sommer ble det holdt setermesser i Tolga kommune (i tillegg til friluftsgudstjeneste på Summundshytta). Alle tre var godt besøkt. Setermesser er en fin tradisjon, ekstra verdifull her i et område der seterbruket har spilt en så viktig rolle. Setermessene er både en fin anledning til å feire gudstjeneste ute i Guds frie natur, og en mulighet for mange til å bli kjent med setertrakter der de ikke har vært før. Både på Lensmannsvollen i Trongdalen og på Nordstadvollen i Ryseteråsen fikk vi interessante innblikk i historien til setervollene.



Foto:
Per Arne Hagen

Per Aas-Eng
forteller fra
Ryseteråsen



Stig Nordstad og organist Amund
Røe på Nordstadvollen



Foto: Nils Bakken

Ingrid Østgård forteller
om Lensmannsvollen



Mye folk på
Lensmannsvollen i
Trongdalen

ULIKE HOLDNINGER TIL LUTHER

Av Kirsti Jordet

”Uten Gud og solskinn bringer vi grøden i hus”
(sosialistisk østtysk slagord)

Martin Luther levde og hadde sitt virke i det som vi på slutten av 1900-tallet omtalte som Øst-Tyskland (DDR).

I 1964 meldte jeg meg på et tyskkurs ved en høyskole i byen Erfurt i denne tidligere kommuniststaten. Nysgjerrighet er litt av en drivkraft! Sammen med en mengde studenter fra ulike land var jeg der i 3 uker. Opplevelsene var mange! Arrangørene var – ikke uventet – meget opptatt av å fortelle om land og styresett, og om hvorfor de bygde Berlin-muren. De ville syne fram sine severdigheter også, selvsagt.

Men selv om det er tett mellom Luther-minner i området, ble Luther nevnt kun én gang, husker jeg rett. Det var på borgen Wartburg, hvor Luther satt innestengt og oversatte Det nye testamente til tysk og skapte det tyske skriftspråket.

Det må her skytes inn at etter loven var det religionsfrihet i DDR, og i 1972 var ca. 82 % av folket medlemmer av den lutherske kirke, et tall som sank en god del etter hvert. Men religionen ble helt oversett, f. eks. var skolene uten undervisning i faget og kristelige ungdomsorganisasjoner var forbudt.

Da tida nærmet seg for 500-årsdagen for Luthers fødsel i 1983, vegret DDR-myndighetene seg for å markere begivenheten. Men presset utenfra ble for stort.

Høsten 2009 meldte jeg meg på en rundtur som ble kalt ”I Luthers fotspor”. Et tysk reisebyrå hadde planlagt opplegget. I løpet av ei uke besøkte vi Wittenberg, hvor han var professor i teologi og bodde lenge. Det bar selvsagt til fødebyen Eisleben, hvor han også døde i 1546. I Eisenach gikk han på skole. Like i nærheten ligger Wartburg. For meg var det en glede å se igjen Erfurt. Der studerte Luther og var i flere år i et kloster. Torgau unngikk oss ikke heller. Hustruen Katharina er gravlagt i en kirke der som blir sagt å være den første bygd etter

reformatoriske idealer. Prekestolen hadde en meget dominerende plass!

Luther-minner i hopetall er markert og omtalt i ulike sammenhenger. Flere av dem står i dag på UNESCOs verdensarvliste, slik som Røros. Det gjelder f. eks. Eisleben og Wartburg.

Et utall av trykksaker er selvsagt publisert. Lutherforskningen vil nok nå nye høyder fram mot høsten 2017. Da er det 500 år siden Luther slo opp sine berømte teser på slottskirkedøra i Wittenberg og reformasjonen begynte.

Forskningen prøver å følge ulike spor for å finne ny kunnskap! I den siste tida har arkeologer gravd i avfallsdyngene utenfor barndomsheimen i Eisleben og professorhuset i Wittenberg! Utstilling er arrangert! Der er leker (klinkekuler), potteskår, skåler og fat, krus og glass, mynter, matrester (fiskeben og dyreknokler), planterester, fuglefløyte, bokomslag, spiker m. m.

Utstilling – og bok – gir et bilde av Luthers hverdagsliv, skriver aviser (”Vårt Land”, 7.11.2009).



Mat og drikke ble servert på vakkert vis. Her en vase fra professorhuset i Wittenberg.

PILEGRIMSVANDRING I HODALEN

Tirsdagen i Olsok-vukku (27. juli) var det satt opp pilegrimsvandring i Hodalen. En førti-femti stykker, fra alle generasjoner og flere bygdelag, hadde samlet seg på parkeringsplassen ved Langtjønna. Været var ikke det beste, men det ble riktig fint utover dagen. Kl. 10 la pilegrimene i vei, anført av Hodalens egen pilegrimsprest, Arne Bakken. Han ledet vandringen på en inspirerende måte, fortalte med god lokalkunnskap om steder og historie underveis på ruta, og hadde funnet fram dikt og salmer som dels ble sunget felles, og dels ble lest opp av sokneprest Simen Simensen. Det var rast i godvær ved en av de fine Hodals-sjøene, og vandringen ble avsluttet med en liten andakt i Hodalen kirke.

Ved vandringens slutt uttrykte mange at det hadde vært en fin tur. Pilegrimsvandringene om sommeren i Hodalen er etter hvert blitt en tradisjon, og lokalbefolkningen her er heldig som kan dra veksler på en pilegrimsprest med sterk lokal forankring: Arne Bakken fra Hodalen.

Arne Bakken forteller og viser fram.



Matpause i strandkanten.

Foto: Nils Bakken

DIKT

Da biskop Solveig Fiske var på besøk på Tolga omsorgstun i mai, reiste Else Erlien seg og sa fram dette diktet, som hun har skrevet. Diktet passer fint nå da vi går en lang vinter i møte. Da kan vi lengte mot våren:

Vårlengt

Jeg lengter mot vår, mot lysere tider,
Mot varme og sol og løvtunge lier.
Jeg lengter mot elvas forløsende makt,
Naturens seier og vårens prakt.

Jeg lengter og åpner mitt vindu en dag
Og kjenner og føler det milde drag.
Da aner jeg våren er ganske nær,
En ny årstid gjester dalen her.

Else Erlien

SIDEN SIST:

DØPTE



13.06 Eline Bakken Tronslien,
 Hodalen
 27.06 Kristoffer Sønør
 Nygaard, Holøydalen
 11.07 Martin Riise Rusten,
 Tolga
 11.07 Bård Jørgen Flaten, Tolga

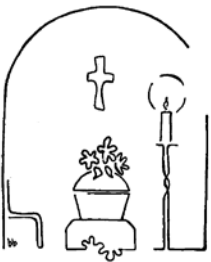
VIGDE



30.07 Marianne Kaasen og
 Erland Bekken, Holøydalen
 10.07 Liv Anette Jordmoen og
 Lars Erik Staff, Holøydalen
 17.07 Marianne Nilssen og
 Trond Arne Bjørnå, Hodalen
 12.06 Aina Lundberg og Svein

Erik Bredesen, Tolga

DØDE (dato for jordfestelse)



18.06 Anders Thomasgaard,
 Tolga
 12.08 Borghild Hagen, Tolga
 07.09 Inga Eide, Tolga

KIRKEKONTORET

Kirkekontoret
 Ma-ti, to-fr kl 09.00-13.00 62 49 65 93
 onsdag 09.00-13.00 (prest) 62 49 65 92

Adr: Kommunehuset, 2540 TOLGA
 E-post: kirkekontoret@tolga.kirken.no
 Fax: 62496597
 Internett: www.tolga.kirken.no

Prest:
 Simen Simensen Kont: 62 49 65 92
 Mob: 99 69 19 13

Daglig leder:
 Audun Hjertager Mob: 92 21 83 89

Tolga:
 Kirketjener: Jan Tollan 91 36 24 94
 Klokker: Kari G. Bakken 62 49 42 45 (p)

Vingelen:
 Kirketjener: Einar Heggstad 91 38 60 64
 Klokker: Per Arne Hagen 90 74 49 37(p)

Holøydalen:
 Kirketjener: Jon Ivar Holøyen 62 49 62 55(p)
 Klokker: Soline Holøyen 62 49 62 25(p)

Hodalen
 Kirketjener: Nils Bakken 99 47 40 67

KRYSSORD

KIRKEHILSEN 03/10

I redaksjonen:

Simen Simensen, redaktør
 Ann Helen Lien
 Brit Vingelsgaard Ryen
 Steinar Simensen
 Mari Hoel Sandberg

Sekretær:
 Audun Hjertager

Layout:
 JarleNor

	Tigge	Sier UGHI	Karak ter	Fisk	Med nål			
			F. eks. vår					
						Gøy dag	Røyk	
	To like		X					
					Svim-mel			
	Nord-øst							
	Idas bror				Fred			
En bamse								
Ikke opp								



HOLØYDALEN KIRKE



HODALEN KIRKE



TOLGA KIRKE



VINGELEN KIRKE

GUDSTJENESTELISTE:

September

Søndag 12. kl. 11: Tolga,
 høsttakkefest, 50-årskonfirmanter

Søndag 19. kl. 11: Holøydalen,
 høsttakkefest, 4-årsbok

Søndag 26. kl. 11: Hodalen,
 høsttakkefest, 4-årsbok

Oktober

Søndag 10. kl.11: Tolga
 Gudstjeneste med konfirmantpresentasjon

Søndag 17. kl 11: Vingelen
 Gudstjeneste med konfirmantpresentasjon

Søndag 31: kl 11: Holøydalen
 Gudstjeneste

November

Søndag 7. november: kl. 11: Tolga
 Allehelgensgudstjeneste

Søndag 7. november kl. 19: Vingelen
 Allehelgensgudstjeneste

Søndag 14. november kl. 11: Hodalen
 Gudstjeneste med konfirmantpresentasjon

Søndag 28. november kl. 11: Tolga
 Adventsgudstjeneste, 4-årsbok

Desember

Søndag 5. desember kl. 11:
 Adventsgudstjeneste,
 Vingelen kirke, 4-årsbok

SANGHEFTER

Menighetene i Tolga har fått nye, fine sanghefter. Mange vil nok stifte bekjentskap med dem i åra som kommer. Heftene ble presentert på en sangkveld i Tolga kirke søndag 5. september. Vi bringer mer om dette i neste nummer.

TAKK FOR GAVE

Menighetsrådene takker for gaver og innspill til de nye, vakre salme- og sangheftene. Heftene blir tatt i bruk i disse dager, og kanskje blir noen også lagt ut for salg.

LØSNING KRYSSORD:

	Tigge	Sier	Karak		Fisk		Med				
	UGHI		ter				nål				
	B	I	L	F. eks. vår	Å	R	S	T	I	D	
	E	N	G	E	L		Y	Gøy dag	Røyk		
	To like	D	X						B	O	K
	K	I	S	T	E		H		U	S	
	K	A	N	I	N	Svimmel	Ø	R			
	Nord-est	N	Ø		G	A	S	S	E		
	Idas bror	E	M	I	L	Fred	T	D			
En bamse	B	R	A	K	A		A				
		N		N	O	R	G	E			
	Ikke opp	N	E	D							